

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Seksen sekizinci İnikat

6.IX.1957 Cuma

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	592	5. — Müzakere edilen maddeler	593
2. — Havale edilen kâğıtlar	592	1. — İskân kanunu lâyihası ile Tunceli	
3. — Yoklama	593	Mebusu Arslan Bora'nın, İskân Kanunu-	
4. — Riyaset Divanının Heyeti Umu-		nun bâzı maddelerinin tadiline ve yeniden	
miyeye mâruzatı	593	bâzı hükümler ilâvesine dair 5420 ve 5826	
1. — Gümüşane Mebusu Halis Tokde-		sayılı kanunların bâzı maddelerinin değiş-	
mir'in, Rize Mebusu Osman Kavrakoğlu'		tirilmesi ve yeniden bâzı hükümler ilâvesi	
nun, Milletvekilleri Seçimi Kanununa mu-		hakkındaki 6093 sayılı Kanunun 1 nci ve	
vakkat bir madde ilâvesi hakkındaki kanun		4 ncü maddelerinin tadiline ve bu kanuna	
teklifinin Muvakkat Encümeninde müzakere-		yeniden bir madde ilâvesine dair kanun	
sine dair tavriri (2/526, 4/308)	593	teklifi ve Muvakkat Encümen mazbatası	
		(1/612, 2/336)	593:603

1. — SABIK ZABIT HULASASI

Ruznamede mevcut kanun lâyiha ve tekliflerinin suallerle diğer işlerden önce görüşülmesi hakkındaki tahrir, kabul olundu.

İskân kanunu lâyihasının maddelerinin müzakeresine devam olundu.

6. IX. 1957 Cuma günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada nihayet verildi.

Reisvekili	Kâtip
Bursa Mebusu	Van Mebusu
<i>Agâh Erozan</i>	<i>Muslih Görentaş</i>
Kâtip	
Kayseri Mebusu	
<i>Ömer Mart,</i>	

2. — HAVALA EDİLEN KAĞITLAR

Lâyiha

1. — Ashında vakıf olan tarihi ve mimari kıymeti haiz eski eserlerin Vakıflar Umum Müdürlüğüne devrine dair kanun lâyihası (1/706) (Dahiliye ve Bütçe encümenlerine)

Teklifler

2. — Erzurum Mebusu Sabri Erduman'ın, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası Kanununa bir madde eklenmesi hakkında kanun teklifi (2/525) (Ziraat, Ticaret, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

3. — Rize Mebusu Osman Kavrakoğlu'nun, Milletvekilleri Seçimi Kanununa muvakkat bir madde ilâvesi hakkında kanun teklifi (2/526) (Teşkilâtı Esasiye, Dahiliye ve Adliye encümenlerine)

Mazbata

4. — Rize Mebusu Osman Kavrakoğlu'nun, Milletvekilleri Seçimi Kanununa muvakkat bir madde ilâvesi hakkında kanun teklifi ve Muvakkat encümen mazbatası (2/526) (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati: 15

REİS — Ağâh Erozan (Bursa).

KÂTIPLER : Ömer Mart (Kayseri), Attilâ Konuk (Antalya).

3. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapılacaktır, efendim.
(Kayseri mebuslarına kadar yoklama yapıldı.)

REİS — Ekseriyet var, Celseyi açıyorum, efendim. Riyasetin mâruzatı var, okunacaktır.

4. — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MÂRUZATI

1. — *Gümüşane Mebusu Halis Tokdemir'in, Rize Mebusu Osman Kavrakoğlu'nun Milletvekilleri Seçimi Kanununa muvakkat bir madde ilâvesi hakkındaki kanun teklifinin Muvakkat Encümende müzakeresine dair takriri (2/526, 4/308)*

Yüksek Resliğe

Rize Mebusu Osman Kavrakoğlu'nun, Milletvekilleri Seçimi Kanununa muvakkat bir madde ilâvesi hakkındaki kanun teklifinin, havale edilmiş olduğu (Teşkilâtı Esasiye, Dahiliye ve Adliye encümenlerinden) seçilecek beşer âzadan mürekkep Muvakkat Encümende müzakeresi hususunu arz ve teklif ederim.

Gümüşane
Halis Tokdemir

REİS — Muvakkat Encümen kurulmasını talebeden takriri oyunza arz ediyorum...

MEHMET HAZER — (Kars) Söz istiyorum.

REİS — Oylama sırasında söz veremem.

MEHMET HAZER (Kars) — Daha evvel işaret ettim, kâtip beylere sorunuz.

REİS — Oylama sırasında söz istiyorsunuz, veremem. Takriri oyunza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

FETHİ ÇELİKBAŞ (Burdur) — Nizamnameyi ihlâl ediyorsunuz.

REİS — Nizamnameyi tatbik ediyorum.

Gündemle ilgili bir takrir vardır, okuyoruz.

Yüksek Resliğe

Kanun lâyiha ve tekliflerinin suallerle diğer işlerden evvel görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Uşak

Yusuf Aysal

REİS — Kanunların suallerden evvel müzakeré edilmesi hususunu reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

5. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *İşkân kanununu lâyihası ile Tunceli-Mebusu Arslan Bora'nın, İşkân Kanununun bazı maddelerinin tadiline ve yeniden bazı hükümler ilâvesine dair 5420 ve 5826 sayılı kanunların bazı maddelerinin değiştirilmesi ve yeniden bazı hükümler ilâvesi hakkındaki 6093 sayılı Kanunun 1 nci ve 4 ncü maddelerinin tadiline ve bu kanuna yeniden bir madde ilâvesine dair kanun teklifi ve Muvakkat Encümen mazbatası (1/612, 2/336)*

REİS — İşkân Kanununun müzakeresine devam ediyoruz. 11 nci madde üzerinde daha evvel 6 arkadaş konuşmuştu. Daha söz istiyen arkadaşımız var mı? Yok. O halde 11 nci maddeyle ilgili takrirler var, okuyoruz efendim.

Yüksek Reisliğe

11 nci maddenin 6 ncı fıkrasının çıkarılıp yerine aşağıdaki fıkranın ikame edilmesini teklif ederim.

«Bu kanun hükümlerine tevfikan naklen iskân edileceklerin eski yerlerinde bırakacakları bağ, bahçe ve topraklar; takdir edilecek değer üzerinden Hazineye intikal eder.

Bunların ve hususi kanunlarına göre bedelsiz olarak Hazineye intikal edecek toprakların kıymetleri, kendilerine verilecek gayrimenkullerin borçlanma bedellerinden mahsubedilir.»

Rize

O. Kavrakoğlu

Yüksek Reisliğe

11 nei maddenin 7 nei fıkrasında; (Orman içindeki köylerden nakledilenlerin bırakacakları gayrimenkul bedelleri, orman idaresince özel fona nakden ödenir. Ve yukardaki fıkra hükümlerine göre mahsubu yapılır.) kavramın çıkarılınsını arz ve teklif ederim.

Rize

İ. Akçal

Yüksek Reisliğe

11 nei maddenin 8 nei fıkrasındaki; (Tali-matname ile tâyin olunur.) hükmünden evvel (Vekiller Heyetince tasdik edilecek) kelimele-rinin ilâvesini arz ve teklif ederim.

Rize

İ. Akçal

Yüksek Reisliğe

11 nei maddenin sonuna (Bu kararlar aley-hine umumi hükümler dairesinde mahkemeler nezdinde dâva açılabilir.) kaydının ilâvesini arz ve teklif ederim.

Rize

İ. Akçal

REİS — Efendim, okunan takrirleri aykırılık derecesine ve aidolduğu fıkralara göre tefrik edilerek tekrar okutup oyunuzda arz edeceğim.

(Rize Mebusu Osman Kavrakoğlu'nun tak-riri tekrar okundu.)

REİS — Okunan takririn dikkate alınması-nı oyunuzda arz ediyorum: Kabul edenler... Et-miyenler... Takrir dikkate alınmıştır.

(Rize Mebusu İzzet Akçal'ın 7 nei fıkra hak-kındaki takriri tekrar okundu.)

REİS — Okunan takririn dikkate alınması-nı oyunuzda arz ediyorum: Kabul edenler... Et-miyenler... Takrir dikkate alınmıştır.

(Rize Mebusu Osman Kavrakoğlu'nun 8 nei fıkraya mütaallik takriri tekrar okundu.)

REİS — Okunan takriri reylerinize arz ediyorum, kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

(Rize Mebusu İzzet Akçal'ın fıkra ilâvesine dair takriri tekrar okundu.)

REİS — Okunan takriri reylerinize arz ediyorum, kabul edenler... Etmiyenler... Takrir kabul edilmiştir.

Madde, takrirlerle beraber encümene iade ediyoruz.

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ REFET AKSOY (Ordu) — Filhal iştirak ediyoruz.

REİS — Encümen filhal iştirak ettiğine göre, maddeyi buna göre imal için encümene veriyoruz.

12 nei maddenin müzakeresine devam ediyoruz, efendim.

Verilecek gayrimenkuller

MADDE 12. — Bu kanun hükümlerine göre iskân edilecekler verilecek gayrimenkuller; 4753 sayılı Çiftçiyi Topraklandırma Kanunu şumulüne giren topraklarla, âmme hizmetinde kullanılmıyan ve Maliye Vekâletince muvafık görülen yapı ve arsalar, hakiki veya hükmi şahıslardan satın alınacak arazi veya arsalar dan temin olunur. Kasaba ve şehirlerdeki Hazineye ait yapı ve arsaların bedelleri ödenir.

Hazineye ait gayrimenkuller tapuda müseccel olmadığı veya Hazine namına müseccel olup da tapuda miktarı yazılı olmıyan veyahut bulunan miktar tapu kaydından fazla çıktığı takdirde 5519 ve 5520 sayılı Kanun hükümlerine tevfikan mahkmeden karar alınmaksızın tesbite göre tescil olunur.

REİS — Madde hakkında söz istiyen... Yok. Söz istiyen olmadığına göre maddeyi reylerinize arz ediyorum, kabul edenler... Etmiyenler... Kabul edilmiştir.

Arazi ıslahı

MADDE 13. — Lüzum görülen yerlerde ıslaha muhtaç arazi; alâkalı vekâletlerin mütalâaları alındıktan sonra Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğüne tevziden evvel ıslah edilir. Bu maksatla lüzumlu vasıta ve malzeme satın alınabileceği gibi tesisler de vücuda getirilebilir.

İslah edilerek kültüre elverişli hale sokulan arazi bu kanun ile 4753 sayılı Kanun hükümleri-

ne göre topraklandırılacak hak sahiplerine yapılan masraflar ilâve edilerek borçlanma yoluyla verilir.

Mera olarak köy şahsiyeti mâneviyesi adına tahsis edilecek arazi borçlanmaya tâbi değildir.

REİS — Madde hakkında söz isteyen var mı efendim? Maddeyi oyunuza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

İskân için yapılacak bina ve tesisler

MADDE 14. — Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğü ormanlık bölgelerden nakledilecekler ile yeniden iskân olunacaklar için köyler kurar. Mevcut köylere ilâveler yapabileceği gibi toplu ve dağınık evler, barakalar, dükkânlar, şehir ve kasabalarda münferit veya blok ikametgâhlar da yaptırabilir.

İstihsalî tâcil ve tezyide yarıyacak tesislerle gerekli alât ve saire de temin olunur.

Lüzun ve zaruret gördüğü yerlerde borçlanma mevzuuna giren inşa ve tesisler dışında ve umumi muvazene tahsisatı ile okul, karakol ve idare binalarıyla göçmen misafirhaneleri veya yetiştirme merkezleri de yaptırabilir.

REİS — İzzet Akçal Rize, buyurun.

İZZET AKÇAL (Rize) — Aziz arkadaşlarım; kanunun birinci maddesinde; orman içerisinde yaşayıp, ormana devamlı ve musirren zarar ika eden köylerin, devlet ormanı içerisinde kaldırılarak başka yerlere nakli hususunda Hükûmete salâhiyet veren hükmü, kararımızla, çıkarılmış bulunmakta idi.

Şu halde, 14 ncü maddenin birinci fıkrasında; «Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğü, orman bölgelerinden nakledilecekler ile yeniden iskân olunacaklar için köyler kurar.» denilmektedir. Bu fıkradan; «Orman bölgelerinden nakledilecekler ile» kelimelerinin çıkarılması suretiyle ahenk temin edilmesi lüzumuna kaani bulunmaktayım. Orman Kanununda da vatandaşların ancak rızalarıyla ve bütçeye her sene için konacak olan elli milyon liranın sarfiyle orman içerisindeki vatandaşların başka bölgelere nakledilmeleri hususu derpiş edilmiş bulunmaktadır. Şu halde kanunda ahenk temin edebilmek için zora dayanan hükme istinaden vaz' edilmiş olan bu hükmün çıkarılması veya (rızaları ile naklolunacak) kelimelerinin ilâvesi lâzımdır. Komisyon da muvafakatini bildirecek olursa redaksiyon burada yapılabilir.

REİS — Komisyon.

MUVAKKAT ENCÜMEN ADINA REŞAT AKŞAMSETTİNOĞLU (Bolu) — Muhterem arkadaşlarım, müzakeresini yaptığımız İskân Kanununun birinci maddesinde, «İhususî kanunlarına göre nakledilecekler» kelimesi konmuştur. İhususî bir kanunla Orman Kanununun 14 ncü maddesinin (B) fıkrasında diyoruz ki: «Buldukları yerde kalkındırılmasına imkân olacağı anlaşılanların daha müstahsıl hale yetirmelerini teminen İcra Vekilleri Heyeti kararıyla ve kendi istekleriyle kanunun 2. maddesine göre orman rejimi dışında bırakılacak yerlere tercihan yerleştirilmesi kaydıyla başka yerlere kaldırılabilirler. Bu takdirde bunların bıraktıkları gayrimenkuller orman mefhumuna girer. Bu kendi arzu ve isteklerine göre olacaktır. Ancak «bu takdirde bunların bıraktıkları gayrimenkuller orman mefhumuna girer» denildiği için acaba bunlar para ile mi alınacak, yoksa, para verilmeyecek mi? Bu hüküm zayıf kalmıştır. İskân Kanununun 11 ncü maddesinde bu gibi gayrimenkuller için, orman içi köylerin arzularıyla bıraktıkları malların değerlerinin orman idaresi tarafından verilmesi lâzımgeldiği hükmünü koyduk.

14 ncü maddede de, kaldırılmalarını arzu edenlerin, İcra Vekilleri Heyeti kararıyla kaldırıldıkları takdirde, ne suretle yerleştirileceklerini tesbit etmiş bulunuyoruz. Bugün bile 3116 sayılı Orman Kanununun 15 ncü maddesi 20 sene tatbik edilememiştir. Orman idaresi de bu sıkıntı içindedir. Bu maddeye göre orman içinde bulunan köyler, İcra Vekilleri Heyeti kararıyla kaldırılabilir. Ancak bu kaldırılma, başka yere nakil suretiyle ve 2510 sayılı İskân Kanununa göre yapılacaktır. İskân idaresiyle bir mutabakat olmadığından 20 sene tatbikat sahasına çıkamadığı için pek çok köyler, isteklerine rağmen kaldırılmadılar.

Bu yeni İskân Kanunu bilhassa iç iskâna büyük ehemmiyet vermiştir. Biz, artık yurdumuzun dışından gelecek göçmenlerden ziyade, yurdumuz içindeki hayatîyetini kaybetmiş ve her türlü istihsal imkânlarından mahrum müstahsıl durumları kalmamış köylülerimizin müstahsıl bölgelere naklini derpiş ettik. Bu kanun, esas itibarıyla iç iskânı hedef tuttu, ormanın içine sıkışmış ve âdeta orman bekçisi durumunda

olan orman içi köylerimizi nazarı itibara aldı.

Sayın İzzet Akçal arkadaşımızın 14 ncü maddeden anladıkları mâna asla bahis mevzu değildir. Komisyon olarak bu kanatteyiz ve bu hususu Heyeti Celilenize tekrar arz ediyoruz.

REİS — Şevki Erker, Erzurum.

ŞEVKİ ERKER (Erzurum) — Muhterem arkadaşlar, bendeniz 14 ncü maddenin inşaat kısmına temas edeceğim.

Bu madde, İskân Umum Müdürlüğüne, iskân edilecek yerlerde yeniden kurulacak köylerin inşaatı, binaların, dükkânların ve diğer müstemilâtının yapılması vazifesini vermektedir.

Halbuki, inşaat işlerinin muhtelif dairelere bağlanmasının ve Devlet dairelerinde bu işler için ayrı birer teşkilât kurulmasının, bugüne kadar gördüğümüz acı tecrübelerinden öğrendiğimiz gibi, ne büyük mahzurlar doğurduğunu, personel masraflarının ne derece artmasına müncer olduğunu, yevmiye gibi fasit bir dairenin husulüne nasıl sebebiyet verdiğini, işlerin nasıl aksadığını sarih olarak görmekteyiz. Bunun yanında ihtisas meselesi de ayrıca üzerinde ehemmiyetle durulacak bir meseledir. Nafia Vekâletinin bu mevzu ile alâkalı ve bu mevzu da vazifeli olan bir Yapı ve İmar İşleri Dairesi vardır. Bu daire gittikçe inkişaf etmekte, lâboratuvarlar kurmakta, ihtiyaca göre teşkilâtını tevsi etmekte ve Devletin birçok işlerini üzerine almaktadır. Son kabul edilen gelecek senelere sâri taahhüt kanunları ile karşılaşılmağa olan birçok mahzurlar da önlenmiştir.

Şimdi nasıl oluyor da, bütün bu tecrübeler ve bütün bu görülen açık mahzurlar karşısında yeniden bir teşkilâtlanmaya sebebiyet verecek bir kanun maddesi tedvin ediliyor? Bendeniz bunu anlıyamadım. Muhtelif vesilelerle yüksek huzurunuzda bu meselenin ne kadar fena neticeler doğurduğunu, tevhibi kuvvanın; aynı vazifelerin Devletin aynı dairesinde toplanmasının iktisadi yönden de, teşkilât yönünden de, bugünkü mühendis fıkdanı karşısında alınması lâzımgelen tedbirler bakımından da bir zaruret olduğuna kaaniim. Ve evvelki bütçe müzakerelerinde de bu noktai nazarlarımız Yüksek Meclisin tasvibine ve temayülüne mazhar olmuştu. Bu son zamanlarda seylâplar dolâyısıyla, zelzeleler dolâyısıyla, kurulmakta olan köyleri Nafia Vekâleti yapı işleri kuragelmekte, yapagelmektedir. Bu kanunda, bendeniz öy-

le temenni ederdim ki, ancak plânlama ve finansman bakımlarından bu umum müdürlük işleri hazırlamalı, finansmanını temin etmelidir. Senelere göre plânlanan işin yapılması Nafia Vekâleti Yapı İşlerine verilmeli ve bütün bu işler bu daireye intikal etmelidir. Aksi takdirde gerek iş hacmi bakımından gerekse personel bakımından mahzurlar olacağı bedihidir. Bu bakımdan bendeniz «proje ve inşaat işlerinin Nafia Vekâletince tatbik edilmek suretiyle yaptırılması» kaydını maddeye koymak suretiyle bir takrir arz ediyorum, takdir Yüksek Heyetinizindir.

REİS — Komisyon.

MUVAKKAT KOMİSYON REİSİ REFET AKSOY (Ordu) — Efendim, Şevki Bey arkadaşımızın ileri sürdükleri teklifin tatbik kabiliyeti maalesef yoktur. Bu mevzu komisyonumuzda uzun boylu tezekkür edilmiştir. Nafia Vekâletinin halen meşgul olduğu vazifelerin ehemmiyetâ ve kesreti nazarı dikkate alınacak olursa bu çokluğa bir katre daha ilâve etmenin Nafia Vekâletine güçlük doğuracağını takdir edersiniz.

Bu arada göçmenlerin ve nakledilen köylerin evlerini yapmakla meşgul olan Toprak ve İskân Umum Müdürlüğü'nün müstakil denecek mahiyette kuvvetli bir şubesi ve mühendisleri vardır. Bunlar şimdiye kadar (35 000) e yakın ev yapmışlardır. Eğer her hangi bir yerde yeni bir köy ihdas ediliyorsa toplu bir surette bunu meydana getirmek hususunda Nafia Vekâletinin kadrolarından istifade hatıra gelebilir ama, dağlık muntakalarda ev yapıldığı takdirde Nafia Vekâletini oralara koşturmanın zorluğunu takdir buyurursunuz. Toprak ve İskân Umum Müdürlüğünde bu işle iştigal eden bir şube vardır, bu şube bu işi görmektedir. Bu vaziyet karşısında bu işin Nafia Vekâletine verilmesi doğru değildir. Binaenaleyh takririn reddi yerinde olur.

REİS — Burhanettin Onat.

BURHANETTİN ONAT (Antalya) — Muhterem arkadaşlar; ormana devamlı surette ve musirren zarar ika edenlerin orman içinden çıkarılmasına aidolan teklif kabul edilmedi. Elbette ki Heyeti Aliyenizin takdiri mutadır, en doğrudur, buna bir diyacağım yoktur. Yalnız aradan maddeler geçti. 14 ncü maddede her han-

ği bir şekilde daha doğrusu orman içinde yaşayan köylülerin kendi rızaları ile orman içinden kaldırıldıkları takdirde haklarında tatbik olunacak iskân muamelesini âmir olan hükme takıldı İzzet arkadaşım.

Muhterem arkadaşlar, eski İskân Kanununa göre ormandan kendi arzularıyla nakledilecek köylüler ârafta kalmış gibi bedbaht olurlar, aylarca hattâ senelerce sürünmeye mahkûm olurlar. 14 nü maddede derpiş edilen bu yeni hüküm, kendi arzularıyla ormandan alınıp da daha münbit bir yerde, daha iyi bir sahada iskânları icabeden köylülerin uzun müddet bekletilmeden derhal müstahsil hale getirilmelerini istilzam eden bir hükümdür. İzzet Akçal arkadaşım bunun cebren yerlerinden çıkarılacak köylülere aidolduğu hükmünü nereden çıkarı, anlayamadım. 14 nü maddedeki bu yeni hüküm çok yerindedir. Bunu kaldırdığımız takdirde ormandan alacaksınız, eski kanuna göre yer tâyini, yerleştirilmesi, ondan sonra kredi verilmesi, şunu veya bunu yapmak çok zorlaşacaktır. Aylarca, belki senelerce sürünecektir. İzzet Akçal arkadaşımın endişesi yerinde değildir. Tashih buyurmalarını rica ederim.

Şevki Bey arkadaşımın takririne gelince; bu mevzu da Refet Bey arkadaşımızın buyurdıkları gibi komisyonda uzun uzun münakaşalara yol açtı, arkadaşlar.

Eğer, Devlet bünyesinde yapılacak bileümle inşaat, döner sermaye yahut İktisadi Devlet Teşekkülleri, resmî teşekkül, bileümle teşekküllerin yapı işleri Nafia Vekâleti tarafından tedvir edilecektir diye bir usul varsa tabiiyle İskân Umum Müdürlüğü de bu hükme tebaiyet edecektir. Fakat İktisadi Devlet Teşekküllerinin her biri kendi bünyesinde, ayrı ayrı kendi inşaatını kendisi idare ederken kalkınma hamlelerimizde memleketin kaderi ile bilhassa iskân işleri gibi çok mühim bir mevzuda onun inşaat işlerini elinden alıp Nafia Vekâletinin çok meşbu olan işleri sırasına ithal etmek ve arkadaşımızın buyurdıkları gibi onun zaten başından aşkın bulunan işlerine bir yenisini ilâve etmek doğru bir hareket olmaz. Ben, Kaş kazasında kuracağımız sağlık merkezinin plânını koparmak için bir buçuk sene uğraştım. Tahtie etmiyorum. Elinde, adam boyunda üst üste yığılmış, birikmiş dosyalar vardır, plânlar vardır. E. iskân yapacağız ve bu

işte ne kadar süratle hareket edersek o kadar çok muvaffak olacağız ve bir yerden alıp diğer yerlere iskân edeceğimiz vatandaşlara o kadar az ıstırap çektirmiş olacağız.

Sonra, muhterem arkadaşlar, geçirdiğimiz bir tecrübe var. Heyeti Aliyenizin murakabe etmiye hakkı var. Tetkik buyurun, İskân Umum Müdürlüğünün yaptığı binlerce bina vardır. Bu binalar, diğer müesseselere nazaran en az % 40 ucuza mal edilmiştir. Diğer binalardan daha sağlam olmuştur. Bâzi zelzelelerde diğer binaların hepsi yıkıldığı, büyük hasarlara uğradığı halde bunların bir taşı bile yerinden oynamamıştır. Böyle, tecrübe geçirmiş bir müessesenin, iyi elemanları bulunan bir müessesenin elinden bu salâhiyet ve imkânı alıp Nafia Vekâletine vermek katiyen doğru olmayacaktır. Bu takdirde muhterem arkadaşlar, yeni İskân Kanunundan beklediğimiz neticeyi gereği gibi istihsale muvaffak olamayız. Onun için her iki teklifin de reddi maslahata uygun olur. Takdir Yüksek Heyetinizindir.

REİS — Baha Akşit.

BAHA AKŞİT (Denizli) — Muhterem arkadaşlar, 14 nü maddedeki (ormanlık bölgelerden nakledilecekler) tâbirinin, birinci maddede kabul etmiş olduğumuz hükümlere de uygun bir hale gelmesi için, bendeniz bir takrir takdim ediyorum. Bu takirde (Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğü) tâbirinden sonra (kendi rızalarıyla) ormanlık bölgelerden, nakledilecekler şeklinde iki kelime ilâve edildiği takdirde, birinci maddede kabul ettiğimiz hükümlere tamamen uygun bir hale gelmiş olur ki, bu suretle birinci maddenin uzun müddet münakaşası neticesinde zihinlerde hâsıl olan tereddüt tamamen izale edilmiş olur.

Bu itibarla (kendi rızalarıyla) kelimelerinin (Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğü) kelimelerinden sonra ilâvesini teklif ediyorum, takdir Yüksek Heyetinizindir.

İzzet Akçal arkadaşımın da mutabık kalmış bulunuyoruz.

REİS — Mehmet Daim Süalp.

MEHMET DAİM SÜALP (Siird) — Benim söyleyeceklerimi arkadaşım ifade ettiler, vazgeçiyorum.

REİS — Şevki Erker.

ŞEVKİ ERKER (Erzurum) — Muhterem

arkadaşlar; İskân Umum Müdürlüğünün kura-
cağı köylerdeki binaların, tesislerin, proje ve in-
şaat kısmı, ayrı ihtisas mevzuu olan bu işlerin,
ayrı ayrı daireler yerine; bunların bu işlerle il-
gili olan Nafia Vekâleti Yapı İşleri Dairesinde
yapılmasının zaruri olduğunu, tekrar ve ısrar
ederek, özür diliyerek arz etmek mecburiyetin-
deyim.

Bu mevzuu iki bakımdan ele almak lâzımdır.
Bunlardan birineisi; memleketin heyeti umumi-
yesi itibariyle, aynı ihtisaslar için ayrı ayrı dai-
reler kurulmasının doğru olup olmadığının mü-
talâa edilmesi; ikincisi ise; hususi olarak iskân
işlerinin hangi daire tarafından yapılmasının lâ-
zımgeldiğinin tetkikidir.

Bendenize göre, birinci mesele âm ve şâmil
mânasiyle, yapı işlerinin ve buna mümasil iş-
lerin Nafia Vekâletinde toplanmasında; ihtisasın
tekâmülü, personelin tasarrufu bakımından
hattâ personel bulma imkânı bakımından ve
fen işlerinde, teknik işlerde tekâmülün, terâkki-
nin temini bakımından bir zarurettir.

Muhterem arkadaşlar; bu işler dağıldıkça,
parçalandıkça bizim tekniğimiz yerli yerinde
saymak mecburiyetinde kalmıştır. Çok acı bir
hakikattir ki; bizim nafia işlerinde, bilhassa
başka dairelerde kullanılan usuller hâlâ
başka milletlerin iptidai saydığı ve hakir gör-
düğü usuller çerçevesinde kalmıştır ve kalma-
ya mahkûmdur. Başka türlü olamaz. Bu işler
iki mühendis, beş fen memuru ve servisiyle yü-
rütülemez. Bu işlerin tekniğinin icaplarını tet-
kik etmek ve lâboratuvar tecrübelerini takibet-
mek ve Avrupa'daki benzeri işlerle mukayese
yapmak, onlarla iş birliği etmek mühim bir me-
seledir. Yoksa herkes müstakillen kendi işimi
kendim yapayım derse bugünkü çıkmazdan kur-
tulamayız.

Muhterem arkadaşlar, bu yüzden müthiş mü-
hendis israfı vardır. Bu mühendis israfı yüzün-
den işler mühendissiz kalmaktadır. Ne tezath
bir vaziyettir ki bunu muhterem arkadaşlarımız
müdafaa etmeye kalkıyorlar.

Muhterem arkadaşlar, biz böylece dağıldık-
ça, kuvvetlerimiz ve imkânlarımız parçalandık-
ça iş yapamaz hale geleceğiz. İskân Umum Mü-
dürlüğünün elindeki teşkilâtla bu kanunun is-
tihdaf ettiği işleri yapmasına imkân var mı?

Ucuzluktan bahsediyorlar. Bir işin ucuz ol-

ması, matluba muvafık olmasının bir ifadesi
midir? Eğer Nafia Vekâletinin Yapı İşleri, bu
işleri yapacak halde değilse ya kapatalım veya
ıslah edelim, ikmal edelim. Adliye Vekâletinin
ve umumiyetle bütün vekâletlerin işlerini Yapı
İşleri yapmaktadır. Şimdi, bu iskân işlerini
ilâve ettiğimiz takdirde onun imkânlarını ge-
nişletmek icabeder.

İskân Umum Müdürlüğünün yarınki işlerini
tamamen bugünden yapabileceğini iddia etmi-
yoruz. Ama diyoruz ki bütün bu işleri müsta-
killen yapabilmek için lâzımgelen teşkilât ve
masrafın % 50 veya % 60 ını yapı işlerine verdi-
ğimiz takdirde bu işler daha emin, daha salim,
daha iktisadi olacaktır. O itibarla benim şimdi-
ye kadar her vesile ile temenni ettiğim gibi; eğer
biz işlerimizi muayyen ihtisas dairelerinde top-
lamazsak ve teşkilâtı ona göre geliştirmesek, her
teşekkül, her daire bütün işleri yapmaya kalkar-
sa bu iş çıkmaza girer. Bu kadar mühendis, bu
kadar teknik eleman, bu kadar plân yapılmaz
ve yapılamaz. Müstakillen yapmak nihayet tak-
ip işidir. Eğer İskân Umum Müdürlüğü fi-
nansmanını temin eder ve bu işi takibederse ken-
di işlerini zamanında görebilir ve görmeye de
mecburdur. Yoksa bâtil olan şeyleri misal ola-
rak almak, İktisadi Devlet Teşekkülleri böyle
yapıyor, bugüne kadar böyle yapılmıştır, böyle
yürüsün gitsin, demek doğru değildir. «Böyle yü-
rüsün gitsin» in muhassenatı varsa, tetkik ede-
lim, beraberce görelim, kanaat getirelim. Aksi
takdirde bugüne kadar böyle idi, bundan sonra
da böyle olsun, demek doğru değildir. Mademki
yeni bir kanun mevzuubahistir, yeni bir çığır
açıyoruz, iskân işlerini daha geniş, daha memle-
ketsümul mânada nazarı itibara alıyoruz; o hal-
de bunun gerektirdiği o kadar çeşitli işi de ba-
şarmalıyız. Memleketi tetkik etmek, köyleri
görmek ve tetkik etmek, sosyal vaziyetleri ikti-
sadi vaziyetleri müşahede edip bunların plânla-
rını çıkarmak; bu işlerin en mühimleridir. İs-
kân Umum Müdürlüğü bu işlerin altından kalk-
sın, bizim için iftihar vesilesi olur. Bunun içine
bir de mühendislik kolunu ilâve etmekle bu işle-
ri yarım yapmış oluruz. Arz ettiğim ihtisas iş-
lerine de riayet etmezsek tekemmül önlenir. Bu
hususdaki âciz kanaatimi ve şimdiye kadarki tec-
rübelerimi ve ıstıraplarımı huzurunuzda getirmeyi
viedani bir borç bildim. Yine takdir Yüksek
Meclisindir.

REİS — Komisyon.

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ REFFET AKSOY (Ordu) — Efendim, Şevki Beyefendi mesleklerinin icabı bir seyaliyet politikasına kendilerini kaptırarak haklı bir surette - meslekleri itibarıyla haklı, yoksa iskân mevzuu itibarıyla haklı değil - tezini müdafaa ettiler. Ben de mühendis olsam kendime iş edinsem bu şekilde konuşurum. Ama bir realite vardır: Hepimiz Nafia Vekâletiyle alâkadarız. Seçim bölgemizde hastaneydi, mektepdî, sağlık merkeziydi, hapishane ve adliye binasıydı... Şu bu yapılıyor. Hangi birisini bir sene veya iki seneden evvel çıkarıyoruz. Birtek milletvekili çıksın da kanunun bahsettiği bu inşa tahsisatı vekâlete verildi ve bir ay içinde yapıldı, desin? Olmaz, yapılamaz. Realite budur. Arkadaşım çok güzel söyledi, dosyaların irtifaları metreleri geçmiştir. Şevki Bey o dosyaların içine girerse boyu kaybolur. Bu kadar hazin bir vaziyet. Şimdi bunu bir ana dâva olarak kökünden halletmek iyi bir şey olur. Fakat bunu İskân Kanununa sokmak revayı hak değildir. İskân Umum Müdürlüğü binlerce ev yaptırmıyor; kendi mühendislerine yaptırmıyor; emaneten yaptırmıyor. Bu şekilde ucuza mal ediyor. Eğer yapanlar mütaahhit olsaydı, gayrimizami yapıyor, fenne uymayan bir şekil vardır, diye itiraza hakları olabilirdi. Kaldı ki, elde bulunan köylerin projeleri Avrupa köylerine göre etüdedilmiş ve Türkiye köylerine göre tadil edilmiştir. Sayın arkadaşımızı mesleklerinin müdafaasını yaptıkları için tebrik ederim. Çok sevgili arkadaşım, dan rica ediyorum, bu noktai nazar haddizatında doğru da olsa bu kanun içerisinde yer almasına imkân olmıyan bir noktai nazardır. Fıkranın aynen kabulünü rica ediyorum.

REİS — Efendim, kifayet takriri gelmiş bulunuyor. Ancak, son söz mebusun olduğu için sıradan bir mebusa söz veriyorum.

Süleyman Kuranel... (Yok, sesleri), İzzet Akçal... (Yok, sesleri), Burhanettin Onat.

BURHANETTİN ONAT (Antalya) — Efendim gerek bu kanunun içinde gerekse alâkalı Orman Kanununda artık arzuya rağmen bir yerden diğer bir yere bir köyü kaldırmak mevzuubahsolmadığına göre 14 ncü maddede yer alan bu fıkranın içine; «Kendi arzularıyla» tâbirinin konmasındaki lüzumu anlamıyorum.

Bir ormanı koruma endişesi ile bir köyün bir yerden bir yere köylünün arzusuna rağmen nakli mevzuubahsolmadığı halde olabilir ki, bir heyelân dolayısıyla, daimî sel tahribatına mâruz kalması dolayısıyla bir köyün nakli de icabedebilir. O takdirde o köylünün, köyün vaziyeti ne olacaktır? Bunun üzerinde durmuyorum; konsa da hence bir mahzur yoktur. Nihayet istisnai bâzı haller olabilir.

Yalnız, yine Şevki Bey arkadaşımın beyanlarına biraz takılacağım müsaade buyursunlar.

«İhtisas işi» buyurdular. İhtisas yalnız Nafia Vekâletinin patenti altında mıdır? Nafia Vekâletinde çalışan yüksek mühendis, yüksek mimarlar yüksek mekteplerden çıkmışlardır da İskân Umum Müdürlüğünde çalışan mühendis ve mimar arkadaşlar Fatih Menderesinden mi mezundurlar!...

Arkadaşların mevzuubahsettikleri bir husus vardır; yapı işlerinin umumi mahiyette Nafia Vekâletine bağlı olması lüzumu üzerinde duruyorlar. Belki doğrudur, ama bunun müzakeresinin, münakaşasının yeri İskân Kanunu değildir. Bilhassa bunu istirham etmek için tekrar huzuru-nuzu işgal etmek mecburiyetinde kaldım. Rica ediyorum ufak - tefek meseleler üzerinde müzakereyi uzatmıyalım, vaktimiz çok mahdut, çok kısadır. Müsaade buyurursanız bu kanun çıksın.

REİS — Kifayet takriri vardır, okutuyorum.

Yüksek Başkanlığa

İskân Kanununun görüşülmekte olan 14 ncü maddesi üzerindeki müzakereler kâfidir. Kifayetin oya konmasını saygılarımla rica ederim.

Tunceli
Arslan Bora

REİS — Kifayeti oyunuzda arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kifayet kabul edilmiştir.

Madde ile ilgili takrirler vardır, onları okutuyorum.

Yüksek Riyasete

14 ncü maddeye Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğünden sonra «kendî rızalarıyla» kelimelerinin ilâvesini arz ve teklif ederiz.

Denizli
Baha Akşit

Rize
İzzet Akçal

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ REFET AKSOY (Ordu) — İştirak ediyoruz.

Yüksek Reisliğe

İskân Kanunu tasarısının 14 ncü maddesinin aşağıdaki şekilde tadilini teklif ederim.

Madde 14.

İskân maksadiyle yeniden kurulacak köylerin, mevcut köylere ilâve olarak yapılacak mahalle veya münferit evlerin, dükkânların, kasaba ve şehirlerde yapılacak münferit evlerin, apartmanların saha ve arsalarının tesbiti, şehirçilik, mimari ve inşaat projeleri ve inşaatları ile alâkalı bilûmum hizmetler Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğüne tesbit edilecek programlara göre Nafia Vekâleti tarafından görülür.

Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğü'nün lüzum ve zaruret gördüğü yerlerde borçlanma mevzuuna giren inşa ve tesisler dışında Umumi Muvazene tahsisatı ile mektep, karakol ve idare binaları ile göçmen misafirhaneleri veya yetiştirme merkezleri de yukardaki esaslar dâhilinde yapılır.

Gazianteb

Süleyman Kuranel

Yüksek Reisliğe

Şifahen arz ettiğim mucip sebeplerle kanunun 14 ncü maddesinin aşağıdaki şekilde değiştirilmesini arz ve teklif ederim.

Erzurum

Şevki Erker

Madde 14. — Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğü ormanlık bölgelerden nakledileceklerle yeniden iskân olunacaklar için Nafia Vekâletince projelendirilip tatbik edilmek suretiyle yeniden köyler kurabilir, mevcut köylere ilâveler yapabilir; toplu veya dağınk evler, barakalar, dükkânlar, şehir ve kasabalarda münferit veya blok ikametgâhlar yaptırabilir.

Lüzum ve zaruret gördüğü yerlerde borçlanma mevzuuna giren inşa ve tesisler dışında ve umumi muvazene tahsisatı ile okul, karakol ve idare binalarıyla göçmen misafirhaneleri veya yetiştirme merkezlerini de yine proje ve inşaatı Nafia Vekâletince yapılmak suretiyle kurabilir.

REİS — Efendim, takrirleri aykırılık derecesine göre tekrar okuyarak oyunza arz edeceğim.

(Denizli Mebusu Baha Akşit ve Rize Mebusu İzzet Akçal'ın takriri tekrar okundu.)

REİS — Okunan takriri oyunza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. (Soldan, encümen iştirak ediyor mu?, sesleri)

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ REFET AKSOY (Ordu) — Encümen filhal iştirak ediyor.

REİS — Encümen filhal iştirak etmektedir. Diğer takrirler de nazarı itibara alınırsa madde imal edilmek üzere encümene verilecektir.

(Gazianteb Mebusu Süleyman Kuranel'in takriri tekrar okundu.)

REİS — Okunan takriri oyunza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Takrir reddedilmiştir, efendim.

(Erzurum Mebusu Şevki Erker'in takriri tekrar okundu.)

REİS — Okunan takriri oyunza arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Takrir reddedilmiştir, efendim.

Birinci takrire encümen filhal iştirak etmiştir. Bu fıkra tadil edilmek üzere encümene verilmiştir, maddenin encümenden gelmesini bekliyoruz, efendim.

MUVAKKAT ENCÜMEN M. M. REŞAT AKŞEMSETTİNOĞLU (Bolu) — Hazırdır.

Muhterem arkadaşlarım; bu maddenin ikinci fıkrasında :

Bu madde «istihsali tacil ve tezyide yarıyacak tesislerle gerekli alet ve saire de temin olunur» yazılıdır. Halbuki yukardaki fıkra ile telif edebilmek için «eder» kelimesinin «olunur» yerine kabul edilmesini arz ediyorum.

REİS — Maddeyi encümenin taslimi ve kabul buyurulan takrir ve hile yapılan tadille okutup reynize arz edeceğim :

İskân için yapılacak bina ve tesisler

MADDE 14. — Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğü kendi rızalarıyla ormanlık bölgelerden nakledilecekler ile yeniden iskân olunacaklar için köyler kurar. Mevcut köylere ilâveler yapabileceği gibi toplu ve dağınk evler, barakalar, dükkânlar, şehir ve kasabalarda münferit veya blok ikametgâhlar da yaptırabilir.

İstihsali tâcil ve tezyide yarıyacak tesislerle gerekli alât ve saire de temin eder.

Lüzum ve zaruret gördüğü yerlerde borçlan-

ma mevzuuna giren inşa ve tesisler dışında ve umumi muvazene tahsisatı ile okul, karakol ve idare binalarıyla göçmen misafirhaneleri veya yetiştirme merkezleri de yaptırabilir.

REİS — Maddeyi oyunuzda arz ediyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Müzakeresi sırasında encümenine havale edilen 6 ncı ve 7 ncı maddeler hakkında encümenince tanzim edilen mazbata gelmiştir. Evvelâ 6 ncı maddeyi okuyoruz, efendim.

İskân yerinde oturma mecburiyeti

MADDE 6. — Bu kanun hükümlerine göre iskân edilecekler, tertibedildikleri yerlere gitmeye ve bu yerlerde 10 yıl müddetle oturmaya mecburdurlar.

Bu mecburiyeti yerine getirmeyenlerle, mürettep mahallesinden ticaret, seyahat, misafirlik maksadıyla veya sıhhi sebeplerle ayrılmak zaruretinde kalanlardan, ayrılıkları bir yılı tecavüz ettiği takdirde mazeretlerini haber vermiyenler, iskân ve bilûmum muafiyet haklarını kaybederler.

Bunlardan iskân edilmiş olanlarla mâni sebeplerin sübutu halinde iskânlı göçmen sıfatını kaybedenlere; iskân yoluyla verilmiş bulunan her nevi gayrimenkuller hiçbir hükme hacet kalmaksızın istirdat ve tapuca müseccel bulunanların kayıtları, Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğünün yazılı emriyle iptal edilmek suretiyle Hazine adına çevrilerek mezkûr Umum Müdürlük emrinde kalır.

Verilen krediler ile alet ve vasita bedelleri, T. C. Ziraat Bankasına 6183 sayılı Kanun hükümlerine göre takip ve tahsil olunur.

Toprak ve İskân İşleri Umum Müdürlüğünce görülecek lüzum ve zaruret üzerine iskân edilenlerin mürettep yerleri ancak kati iskânlarından önce değiştirilebilir.

REİS — Söz istiyen var mı efendim? Hidayet Aydın, buyurun.

HİDAYET AYDINER (Konya) — Efendim, komisyona teşekkür ederim, teklifimden mülhem olarak vaziyeti az - çok düzelmiştir. Fakat bununla beraber yine hata var, metinde yine mâzeret, yine ihbar.. İkametgâhı orada, mazereti olur, hastalık olur, askere gider, bir sene oturur, uzatabilir. Maksat, orada yerleşecektir, ikametgâhını tesis edecektir. İkametgâhını naklederse elinden alınacak. Binaenaleyh, böyle mazeret, ih-

bar falan gibi hükümler koymadan, teklif ettiğim gibi, ikametgâhını naklederse, şeklinde olmak lâzımdır. Bir yere muhaciri oturttuk, her hangi bir sebeple, mazeretle ayrıldı, evi orada; ailesi orada, çifti çubuğu orada.. Haber versin deniyor. Ne münasebet efendim. Aailesi oradadır, ikametgâhı orasıdır, kendisi orada oturmaktadır, kendisine verilmiş olan araziyi orada işletmektedir. Binaenaleyh bunlar şahsi midir? Rica ederim her fert ikametgâhının bulunduğu yere bağlı değildir. Hasta olur, ticaret için, seyahat için, askerlik için başka yere gider yani ikametgâhından ayrılır, şu olur bu olur. Binaenaleyh benim teklifimin asıl ruhu burada idi. Her fert kanuni bir ikametgâha sahiptir. Kanuni ikametgâh, iskân ettiğimiz yerdir. Fert buradan daimî olarak ayrılırsa o vakit arazisi elinden alınır. Yoksa ticaret için, tahsil için, askerlik için, seyahat için, tedavi için giderse bu takdirde bu mevzu bahis olmamalıdır. Niçin getiriyorlar bunları, tekrar ediyorum, metnimin aynen kabulünü rica ediyorum.

REİS — Başka söz istiyen var mı?

İZZET AKÇAL (Rize) — Bir sual sormak istiyorum.

REİS — Encümen, bir sual var efendim.

İZZET AKÇAL (Rize) — Bir yere iskân edilen bir vatandaş başka bir yere, meselâ İstanbul'a giderse, haber vermemiş olursa, bu takdirde elinden arazisi, bağı bahçesi, dükkânı alınacak mıdır?

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ REFET AKSOY (Ordu) — Van'da iskân edilen bir vatandaş, tahsil için İstanbul'a giderse, bu vatandaş bir defa İskân Kanunundan, aile reisi olarak, istifadeye salâhiyetli değildir. (18 yaşını bitirmiş sesleri) Babanın velâyeti altında bulunan bir kimsedir.

18 yaşını bitirmiş olan kimse müstakil şahsiyet olup hüviyeti muayyendir, reşidolmuştur, İstanbul'a gider, her yere gider, şeklindeki mütalâa, ender bir vakiyadır. Aile reisi babadır, baba, çoluk çocuk sahibidir, mülk edinmiştir, 18 yaşındaki evlât babanın velâyeti altında olup müstakil mülke sahip değildir. Ancak, 18 yaşını ikmal etmiş, reşidolmuş, kendisine de mülk verilmiş ise ve tahsil için gitmişse elinden mülkü almak cihetine gitmeye lüzum yoktur. (Alınır sesleri)

Şimdi, Hidayet Beyefendinin noktai nazarlarına cevap arz edeyim. Efendim, bu madde ile on senelik bir müddet kabul edilmiştir. Bunkdaki kasdı anlamak lâzımdır. Gaye şudur: Vatandaş göçmen olarak veyahut iç iskân politikasına tâbi tutularaktan bir yere iskân edildiği zaman orada asgari on sene kalmazsa Devletin iskân için sarf ettiği emek, para, şu, bu heder oluyor. Devleti bundan kurtarmak için nevama icbari ikamettir bu. Bu on sene içinde ticaret için de, seyahat için de gidebilir. Ama vatandaş bir seneyi geçtikten sonra gelmezse, tarlasiyle alâkadar olmazsa, başka yerde otursursa ikametgâhını terk etmiş telâkki edilir. Bu bakımdan vatandaş, haber vermeye mecbur ettik. İzin kelimesini kaldırdık, haber vermeyi koyduk. Falan yere gidiyorum, geleceğim, desin. Mesele bu kadar basittir. Madde nin tekrar tadiline lützum yoktur.

REİS — İzzet Akçal.

İZZET AKÇAL (Rize) — Aziz arkadaşlarım, cemiyetimiz nereden nereye gidiyor? Hangi sahaya geldik? Bunun üzerinde iyice durup, kanun maddesini cemiyetimizin inkişafına uygun şekilde vaz'etmekliğimiz lâzım. 18 yaşını bitiren bir şahsı göçmen olarak kabul edebiliriz. Bir yerden bir yere naklederek onu bu kanun hükümlerine tâbi kılabiliriz. Bu takdirde bu şahıs, verdiğimiz mallar üzerinde müstakillen tasarruf hakkını haizdir. Cemiyetimizin bünyesinde böyle şahıs yokmuş. Nasıl yok? Misal olarak ben dairei intihabiyemi alayım : Rize'den bir aile göçüyor. 18 yaşındaki evlât babasiyle beraber arazi verilecek mahalle göçecektir. Fakat onu iskân ederken babasını iskân ediyoruz diye yalnız babasına mal vererek 18 yaşından büyük olan çocuklarının hüviyetlerini babasının hüviyeti içerisinde mütalâa edemeyiz. Buna kanun hükümleri mânidir.

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ REFET AKSOY (Ordu) — Mâni değildir.

İZZET AKÇAL (Devamla) — Müsaade buyurun efendim, ben noktai nazarımı kanun hükümlerine ve mevzuata mutabık olarak beyan etmekteyim. 18 yaşını bitiren bir şahıs ve 18 yaşını bitirmemiş fakat kanunun fevkalâde hükümlerinden istifade ederek evlenmiş bulunan bir diğerk şahıs reşittir. Reşidolan kimse, hukuki tasarrufu doğrudan doğruya yapar. Şahsiyeti, babasının şahsiyetinden tamamen ayrıdır. Böyle olunca,

iskân ederken, babası Ahmet Durmuş'a şu miktar arazi, dükkân veriyorum, 19 yaşındaki oğlu Hasan'a da şunu veriyorum, diyeceksiniz. Bunun haricinde bir mütalâa hukuk esaslarına uygun düşmez. Binaenleyh, 18 yaşını bitiren bir genç, 20, 25 hattâ zamanımızda 30 yaşındaki bir vatandaş, tahsil için İstanbul'a, Avrupaya, Amerika'ya gitmektedir. Babasiyle beraber göç ettiğini farzediniz. Fakat bu çocuk Amerika'ya gitti. Mühendislik tahsil etti. 8 sene kaldı 27 yaşına geldi. Haber vermemiştir. Elinden arazisini alacak mısınız? (Hayır, sesleri) Araziyi, bağı bahçeyi ve verdiğiniz mağazayı, hanı eğer işletiyorsa, kanuni ikametgâhı oradan nakletmemişse, almaya ne hakkınız var? Bedava vermiyoruz, arkadaşlar. Bugünkü kanuna göre hariçten gelen vatandaşlar yurdumuzdaki arazisiz vatandaşlarımıza nazaran daha favörlü vaziyettedir. Onlara meccanen veriyoruz. Ama yerli vatandaşlara, yani Rizeli vatandaşla, bu memleketi kamı ile, camı ile hudutta müdafaa eden vatandaşla, Van'da arazi veriyoruz. Önce kıymetini takdir ediyoruz. Ondan sonra borçlandırma ile vereceğiz, taksitlerini muayyen zamanlarda alacağız. Tahsildedir, tedavidedir. Yani orada ailesinin bir kısmını bırakmıştır. toprakla meşguldür. Bir kısmı da İstanbul'a gitmiştir. sanayi işleriyle meşguldür, ama kanuni ikametgâhı, Van'a iskân etmişsek Van'dadır. Muşa iskân etmişsek Muştadır, bu vatandaşın arazisi elinden çekilip alınacaktır. Arazisini kıymetlendirmiştir. Belki verildiği zaman kıymetli hiçti, 10 lira idi, 100 lira idi. Fakat şimdi bağ ve bahçe haline koydu mu dönümü 500 lira eder. Arazilerin kıymetleri artıyor, yollar, hidro-elektrik santralleri yapıyoruz. bunlar oradan geçmiş olabilir, arazi kıymetlenmiş olabilir, bu takdirde de verdiğimiz bedelle geri alacağız. Burada fona borcunu ödemişse iade edilip edilmeyeceği hususunda bir kayıta yok. Hukukan iade edilecekse de mahkeme kararıyla iade edilir. Sonra kıymeti, verildiği zamanki kıymeti değişmiştir. Netice itibariyle bu hükmün Anayasa ile olan bağdaşmasını da münakaşa mevzuu yapmak lâzımdır. Anayasa vatandaşla dilediği gibi seyahat etmek hakkını bahşediyor. Biz burada Anayasanın bu hükmünü takyideden bir hüküm koyuyoruz. Bundan. Anayasa ile bağdaşması bakımından, komisyonun vazgeçmesi lâzımdır.

Hidayet Aydıner arkadaşımız gayet esaslî

bir konu üzerinde duruyor. Bu hükmü çıkarmak lâzımdır. Hükümet ve komisyon neden korkuyor? Vatandaşı iskân ederiz, ondan sonra araziye bırakır, geçer gider; işlemez o araziye. Bundan korkmaktadır.

Hayır, katiyen endişe etmesinler. Bu vatan sahında makinalar araziye girdikten sonra bir karış yer boş kalmayacaktır. Endişe etmesinler. Ahmet'i iskân etmiştir. Ahmet giderse Mehmet onun yerine kaim olur mutlaka.

Hele ikametgâhı hiç değişmemiş bir adam, devamlı olarak ikametgâhı ile irtibat halindedir. Binaenaleyh Anayasaya aykırı olan bir hükme iltifat etmemesini ve ısrar etmemesini Refet arkadaşımından bilhassa rica ile niyaz ederim.

REİS — Komisyon.

MUVAKKAT ENCÜMEN REİSİ REFET AKSOY (Ordu) — Muhterem arkadaşlar, İzzet Bey arkadaşım bir soru içerisinde nâmütenahi bir mevzuu izah ettiler, mevzuu nâmütenahiye getirdiler.

Sualleri şu idi : 18 yaşını bitirmiş bir kimse kendisine tahsis edilmiş olan ikametgâhtan tahsil için diyarı ecnebiye veya İstanbul'a gittiği takdirde onun elinden musakkaf gayrimenkulü, ara-

zisi yahut bağı, bahçesi, dükkânı alınmayacak mıdır? Soru bu. Eğer 18 yaşını bitirmiş bir kimse müstakillen muhaceret hakkını iktisabetmişse alınmayacaktır. Eğer etmemişse, yani aile camiası içerisinde bulunuyorsa, bunu talebe dahi hakkı yoktur, dâvamız bu. Nerede kalıyor Anayasa meselesi, nerede kalıyor, arazinin kıymeti meselesi? Bunları nereden çıkarıyorsunuz? 18 yaşını bitirmişse ve müstakillen iskâna tâbi tutulmuşsa, bu gibilerden alınmayacaktır. Biz de bundan dolayı maddede bunu mazeret olarak nazara aldık.

Şimdi Anayasa muğayeretine gelince : 10 seneyi mademki kabul etmiyoruz, giderken mazeretini bildirecek, diyecek ki, ben filân yere gidiyorum, haberiniz olsun. İhbardır. Bunun Anayasaya falan muğayereti nereden çıkıyor? Çok rica ederim.

Madde güzel bir surette tedvin edilmiştir, bu suretle kabulü zaruridir.

REİS — Şu anda Riyaset, ekseriyetin kaybolduğunu tereddütsüz görmektedir. 9 Eylül 1957 Pazartesi günü saat 15 te toplanmak üzere İnkada son veriyorum.

Kapanma saati : 16,20

